

Historický pohled na jedince se zrakovým postižením

Historický pohled na jedince se zrakovým postižením

- Skupina nevidomých byla 1. ze skupiny zrakově postižených na kterou se díky její specifičnosti začal upínat zájem nejširší společnosti, byla tím pádem také první skupinou, které byla věnována určitá péče.
- Je třeba si uvědomit, že do určité doby se o postižené osoby všeobecně nikdo nestaral nebo ještě lépe, byly společnostmi zavrhovány či přímo zabíjeny...
- Jako příklad můžeme uvést, již všem známý, příklad ze staré Sparty, kdy byly postižené nově narozené děti shazovány ze skály.
- Dalším příkladem je např. zacházení s postiženými ve starém Římě, kde byly postižené děti ponechány na rozhodnutí otce, který se mohl rozhodnout, co s nimi udělá, neboť byly příliš velké finanční zatížení rodiny...

Historie písma nevidomých

- **MARCUS FABIVS QVINTILIANVS** (35-95) ve své učebnici "Institutio oratoria" upozorňoval na to, že ryté písmo mohou číst hmatem i slepci.
- Slepecké písmo bylo a je zpravidla reliéfní, aby se mohlo číst hmatem.
- Pokusy o takové písmo sahají až do 14. století, ale teprve v 17. století začínají být tyto tendence četnější.
- Na 5. kongresu, zaměřeném na snahy zlepšit život slepců, který se konal r. 1911 v Káhiře, předložil arabský profesor Zekí doklady o tom, že již v roce 1312 n. l. užíval nevidomý profesor bagdádské univerzity Arab al Amidi reliéfní písmo.
- Existovali i pomůcky jako dřevěné vyřezávané znaky nebo jednotlivá písmena vytvořená pomocí drátu. L. MONREAU vytiskl r. 1640 celou knihu reliéfním písmem.
- Jako první dospěl JOSEF JULIVS BARBIER (1767-1841) k závěru, že nejvhodnější pro nevidomé je bodové písmo.
- Sestavil abecedu z 12 bodů. Přínos spočíval v tom, že písmo bylo vytvořeno z bodů, bylo určeno výhradně nevidomým a nepočítalo s tím, že by je normálně vidící člověk mohl lehce zvládat.

Historie písma nevidomých

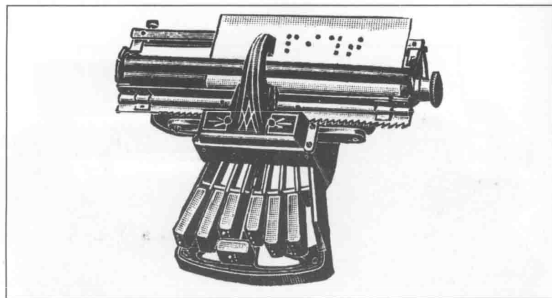
- Významným badatelem LOUIS BRAILLE (1806-1852) světovou proslulost získal tím, že zjednodušil 12 bodové písmo, které mu se v mládí naučil.
- Užil pouze 6 reliéfních bodů, z nichž vytvořil obdélníky seřazené do dvou tříbodových sloupců, uspořádaných svisle pod sebou. Tím se mu podařilo umístit všechny body do rozsahu hmatového pole jednoho prstu. (Cvikem se zmechanizuje čtení natolik, že dovedný čtenář přečte za minutu 100 slov).
- Braille vyřešil problém slepeckého písma v roce 1825.
- Na III. slepeckém sjezdu v Berlíně, který se konal v roce 1879, získala Braillova soustava většinu, takže v roce 1938 takto již psali nevidomí na celém světě.

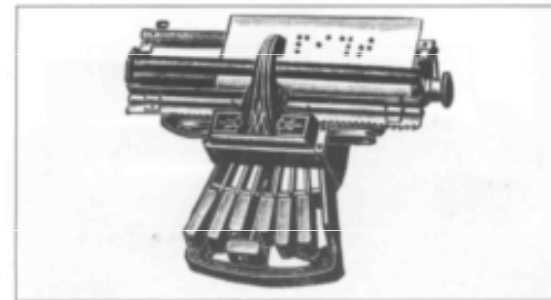
LOUIS BRAILLE

Historie písma nevidomých

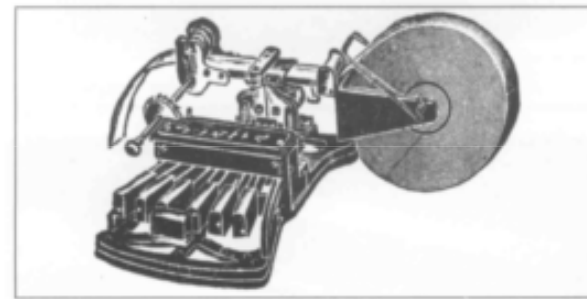
- V berlínském ústavu pro nevidomé sestrojil O. PICT (nar. r. 1870) stroj se sedmi klávesami pro šest bodů Braillovy abecedy a uprostřed pro mezerník (tzv. Pichtův stroj).
- První psací stroj pro slepce však vynalezl maďarský inženýr FARKAS WOLFGANG VON KEMPELEN (1734-1804).
- TH. R. ARMITAGE (nar. 1870), osleplý lékař, zorganizoval v Anglii tisk prvních knih Braillovým písmem.

Pichtův psací stroj původní konstrukce

Pichtův psací stroj pro stenografii

Pichtův psací stroj pro běžné písmo

Historie péče a vzdělávání

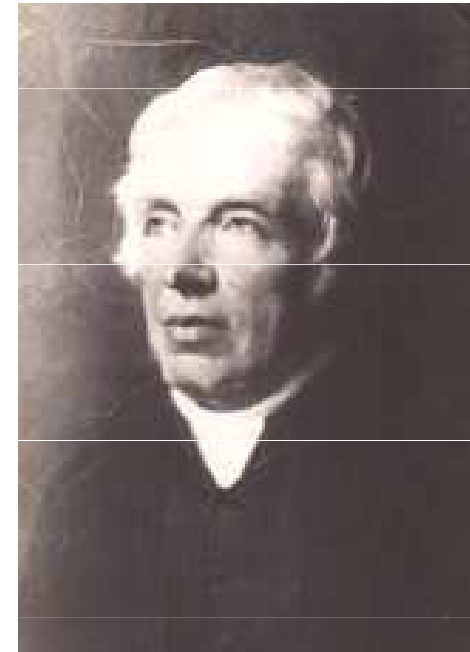
- VALENTIN HAÜY (1745-1822) zřídil roku 1784 internát a školu pro nevidomé v Paříži. Tím se stal zakladatelem systematické hromadné výchovy a vyučování slepců. Způsob, jakým instituci vedl, byl ve své době vysoce oceňován, takže postupně získal ve světě mimořádný ohlas.
- Roku 1806 ho pozval car Alexandr s přáním, aby zorganizoval podobný ústav v Petrohradě, kde pak působil 11 let. Haüy sepsal své zkušenosti o práci s nevidomými dětmi a uveřejnil je roku 1786 v publikaci "Myšlenky o výchově slepců" (Essai sur l'éducation des aveugles), které se rozšířily s úspěchem po celé Evropě.

VALENTIN HAÜY

Historie péče a vzdělávání

- Ve Velké Británii byla založena první škola pro nevidomé roku 1791 a orientovala se převážně na praktický výcvik v sebeobsluze a v pracovních dovednostech. O sto let později byla školským zákonem z roku 1893 zavedena povinná školní docházka pro tyto děti.
- Počátkem 19. století byla zahájena péče o nevidomé v Čechách, která byla spojena se třemi generacemi rodu Klárů.
- Neobyčejné zásluhy o založení "Hradčanského ústavu" v roce 1807 měl ALOIS KLÁR (1763-1834), který se stal členem představenstva jako spoluzakladatel. Byl to pátý slepecký ústav v Evropě. Roku 1833 založil také ústav pro dospělé.

ALOIS KLÁR

Historie péče a vzdělávání

- Roku 1835 založil JAN RAFAEL BEITL v Zábrdovicích malý soukromý ústav ve svém domě.
- V Brně vznikl první podnět k založení ústavu pro nevidomé v roce 1813, kdy František Ess odkázal pro tento účel 4 000,- zlatých. V
- V roce 1843 byl položen základní kámen na dnešním Zerotínově náměstí. S
- Škola s internátem byla otevřena v roce 1846, Jan Rafael Beitzl byl jmenován prvním ředitelem.
- Po roce 1919 postupně, i když v nelehkých podmínkách, dosáhl brněnský ústav pro nevidomé současného stavu.
- Deylův ústav - s původním názvem "Deylova výchovna slepých" - vznikl r. 1910 v Praze a byl pojmenován správním výborem prvního zařízení po významném lékaři Janu Deylovi.
- Péče o jedince se zrakovými vadami se rozvíjela postupně po celá staletí a zasáhla všechny kontinenty. Stále kvalitnější výsledky je možno zaznamenat zvláště v USA, Kanadě, Japonsku, Austrálii i jinde.

Přehled základních škol pro zrakově postižené v ČR

- Speciální ZŠ pro zrakově postižené - Plzeň
- ZŠ pro žáky s vadami řeči a zrakově postižené - Opava
- ZŠ pro zrakově postižené - Praha
- ZŠ pro zrakově postižené - Brno
- ZŠ prof. V. Vejvodského - Litovel
- Základní škola praktická pro zrakově postižené - Praha
- Základní škola pro zrakově postižené - Praha

Integrace nevidomého žáka do základní školy

nevidomý žák, 6 let, IQ v normě

-
- **Zrakové postižení** můžeme definovat jako stav, kdy poškození zrakového analyzátoru nebo jeho funkcí vytváří vážnou překážku v procesu informovanosti člověka v nejširším slova smyslu, ovlivňuje jeho celkový rozvoj, utváření osobnosti, následně pracovní uplatnění a existenci ve společnosti.

-
- Zrakově postiženou osobou potom rozumíme jedince, který má i po optimální korekci potíže při čtení, psaní, získávání informací, v pracovním procesu, a v dalších oblastech. Jedná se tedy o potíže, které **celkově ovlivňují život zrakově postiženého člověka.**

-
- Z pedagogického hlediska pokládáme dítě za nevidomé, jestliže
 - a/ ani po několika pokusech se nám nepodaří zjistit jeho reakci na světlo
 - b/ v lepším případě rozezná tmu od světla, ale nedovede určit, odkud světlo přichází.
 - Je zásadní rozdíl mezi dítětem nevidomým od narození a dítětem, které přišlo o zrak později.

- **Nevidomost** je ireverzibilní pokles centrální zrakové ostrosti **pod 3/60 až světlocit**. Rozlišuje se:
- **nevidomost praktická**, která je vymezena poklesem zrakové ostrosti v rozmezí **3/60 až 1/60 včetně** nebo jako poškození zorného pole v intervalu 5 -10 stupňů a **nevidomost totální**.
- **Totální slepota (amaurosa)** nastává při poklesu centrální zrakové ostrosti **pod 1/60 až světlocit**, nebo se pohybuje mezi zachovalým světlocitem s chybnou projekcí a ztrátou světlocitu.

-
- Nevidomost je natolik závažné postižení, že se **dotýká celé osobnosti jedince**. Vlivem nevidomosti tyto osoby nemohou správně kontrolovat svou mimiku zrakem.
 - U nevidomých je **narušena tvorba představ** o okolním světě, s určitými obtížemi zvládají prostorovou orientaci, je omezeno jejich společenské i pracovní uplatnění
 - **Orientační schopnost** nevidomých je závislá na souhrnu sluchových, hmatových, kožních i čichových pocitů.

-
- S řečí se nevidomí seznamují nejdříve sluchovou cestou, mají tedy často sklon k **verbalismu**, který můžeme charakterizovat jako nepřiměřené, a často i nadměrné, používání slov v komunikaci s nepřesným či nesmyslným významem. Jedná se nejenom o neadekvátní výběr slov (pojmu), ale i o tzv. **parafrázie** (zdlouhavé opisování významu slova). Výjimečně se mohou objevit **pozůstatky** echolálie, neboli opakování slov či slovních spojení po komunikačním partnerovi.
 - Osoby se zrakovým postižením mají často pouze **pojmy spojené jen se sluchovými představami**

MATERIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ OPATŘENÍ

- Technické zabezpečení vzdělávání zrakově postižených je zajišťováno především prostřednictvím využití různých **kompensačních pomůcek**. Jedná se o přístroje, nástroje nebo zařízení, které jsou speciálně vyrobeny nebo upraveny tak, aby kompenzovaly nedostatečnost způsobenou těžkým zrakovým postižením
- Školy si tyto pomůcky půjčují v SPC nebo je vlastní

- Jedná se o skupinu pomůcek a přístrojů, využívajících **hmatové a sluchové vnímání**
- Dále můžeme pomůcky dělit na **mechanické**, jako jsou např. bílé hole, klasické i mechanické psací stroje, apod. A **elektronické**, mezi které řadíme osobní počítače, elektronické diáře a další.
- Podle účelu, ke kterému jsou používány rozdělujeme na
 - **pomůcky umožňující nebo usnadňující prostorovou orientaci a samostatný pohyb nevidomých** osob, např. bílá hůl, vodící linie, signální pásy, akustické majáčky, zvukové hlásiče, apod.
 - **pomůcky pro každodenní použití**, tedy hodinky, měřicí přístroje, budíky, drobné mechanické pomůcky pro sebeobsluhu,...
 - **pomůcky určené pro zpřístupnění a zpracování informací** - diktafony, magnetofony, psací stroje, kamerové lupy, speciálně adaptované osobní počítače, apod.

-
- hlavními kompenzačními smysly jsou **hmat, sluch, čich a chuť**, které jsou využívány jak pasivně, tak cíleně, aktivně
 - Základním komunikačním prostředkem je používání **Braillova šestibodového písma**, a to jak prostřednictvím čtení speciálně vyrobených studijních materiálů (učebních textů, knih), tak při psaní např. na **Pichtově psacím stroji**.

Pichtův stroj

Braillova abeceda

1		2		3		4		5		6	
A		B		C		D		E		F	
7		8		9		0		K		L	
G		H		I		J		M		N	
M		Z		O		P		Q		R	
S		T		U		V		W		X	
Y		Z									

Braillovský řádek (hmatový zobrazovač)

- Neoptická pomůcka, je to speciální hardware pro nevidomé
- Přidává se k počítači a převádí textové informace z obrazovky do Braillova písma
- Problémem je finanční náročnost a nutnost vybavení počítače speciálním softwarem
- Cenová relace nových braillovských řádků se pohybuje mezi 80 000 Kč a 200 000 Kč za jeden kus.

Braillovský řádek

Další pomůcky

- **Dymokleště** na bodové písmo
- **Zvukové záznamy** učebnic, časopisů, knih, atd.
- **Kapesní kalkulátor s hlasovým výstupem**
- **Speciální rýsovací potřeby**
- **Diktafon**
- **Optakon** – přenosná pomůcka na čtení s hmatovým výstupem

Příspěvek na pomůcky

- Všechny typy **bílých holí** hradí plně pojišťovna
- Odbor sociálních věcí přispívá na
 - **digitální záznamník** 4500Kč (běžná cena je 4000-6500Kč)
 - **diktafon** až 100% (b.c. 1000-2000Kč)
 - **dymokleště** až 100% (b.c. 3000-4000Kč)
 - **kalkulátor česky mluvící nebo s českým hlasovým výstupem** až 100% (b.c. 2000-4000Kč)
 - **Pichtův psací stroj pro nevidomé - minipicht** až 100% (b.c. 14100Kč)
 - **Pichtův psací stroj Standard** až 100% (b.c.10000-14000 Kč)

- Pro zlepšení prostorové orientace se kromě praktického výcviku samostatné mobility využívá **vodících linií** nebo **speciálního ozvučení**, které upozorňuje na hlavní překážky a zlepšuje směrovou orientaci, umístit zábradlí na obě strany schodiště
- **Vodící linie** je stavební prvek usnadňující jejich pohyb. Je možné vodící linii **přerušit** na vzdálenost **max. 6 m** a **délka** jednotlivých částí přirozeného hmatného vedení musí být **nejméně 1,5 m**, **šířka 0,4 m** a **výška 0,3 m**
- **Přirozená vodící linie** je tvořena uspořádáním stavby - např. stěnou budovy, oplocením nebo zvýšenou obrubou podél pěší komunikace. Minimální výška obruby je 0,06 m nad pochozí plochou.
- **Umělá vodící linie** nahrazuje přirozenou vodící linii. V interiéru musí být široká min. 0,3 m, v exteriéru min. 0,40 m a může být tvořena např. reliéfní dlažbou.

-
- Pro zlepšení přiměřeného spojení mezi pojmem a konkrétní představou je nutné mít k dispozici dostatek **trojrozměrných nebo reliéfních pomůcek**, popř. nahrazovat neúplné či nepřesné představy slovním komentářem a vysvětlením nebo přirovnáním.

-
- Důležité je dávat předměty do rukou, aby mohlo být využito **vícekanálové učení**, tedy pomocí všech smyslů
 - Nesmírně užitečné je využití **elektronických pomůcek a výpočetní techniky**

-
- Studenti se zrakovým postižením by měli mít, za ideálních podmínek, v srpnu nebo v září možnost absolvovat tzv. **trénink mobility a prostorové orientace**, který by vedli speciálně vyškolení instruktoři. Jeho cílem je seznámit se s důležitými budovami a trasami na takové úrovni, aby se mohli bez potíží a bez pomoci třetí osoby pohybovat v areálu školy a ve městě

Personální opatření

- **Učitel** – měl by být seznámen se specifikací vývoje nevidomého, zajistit příznivé klima ve třídě a úzce spolupracovat s rodiči
- **Asistent pedagoga**, který by se nevidomému věnoval a pomáhal mu při činnostech, které sám nezvládne
- **Speciální pedagog z SPC**

Legislativní opatření

- Příspěvky poskytované podle vyhlášky č. 182/1991 Sb.
- jednorázové příspěvky na opatření zvláštních pomůcek (§ 33)
- jednorázová, nenároková dávka sociální péče
- **Poskytuje:** obecní úřad obcí s rozšířenou působností
- **Komu:**
Občanu těžce zdravotně postiženému může být poskytnut peněžitý příspěvek na opatření pomůcky, kterou potřebuje k odstranění, zmírnění nebo překonání následků svých postižení. Příspěvek se neposkytuje, pokud potřebnou pomůcku propůjčuje nebo plně hradí příslušná zdravotní pojišťovna.

-
- **Příspěvek lze poskytnout na opatření zvláštních pomůcek uvedených v příloze č. 4 k vyhlášce č. 182/1991 Sb.**
 - **Potřebuje-li tělesně, sluchově nebo zrakově postižený občan k překonání následků těžkého zdravotního postižení rehabilitační nebo kompenzační pomůcku, která v příloze uvedena není, může mu být poskytnut příspěvek na opatření takové pomůcky, která je s pomůckou uvedenou v příloze č. 4 srovnatelná.**
 - **Srovnání provádí úřad, který o dávce rozhoduje.**

Příspěvek úplně nebo prakticky nevidomým občanům (§ 46)

- opakující se, nenároková dávka sociální péče
- **Poskytuje:** pověřený obecní úřad
- **Komu:**
Úplně nebo prakticky nevidomému vlastníku vodícího psa. Dávka je určena na krmivo pro tohoto psa.
- **Výše dávky:**
Výše dávky činí 800 Kč měsíčně.

Příloha č. 4

Rehabilitační a kompenzační pomůcky pro těžce zdravotně postižené občany

- **III. Rehabilitační a kompenzační pomůcky pro zrakově postižené občany**
- Název pomůcky (Nejvyšší částka příspěvku z ceny)
- Kancelářský psací stroj (50%)
- Slepecký psací stroj (100%)
- Magnetofon, diktafon (100%, nejvýše 4500 Kč)
- Čtecí přístroj pro nevidomé s hmatovým výstupem (100%)
- Digitální čtecí přístroj pro nevidomé s hlasovým výstupem (100%)
- Kamerová zvětšovací televizní lupa (100%)
- Digitální zvětšovací televizní lupa (100%)
- Adaptér hlasového syntetizátoru pro nevidomé (100%)

- Programové vybavení pro digitální zpracování obrazu (100%)
- Tiskárna reliéfních znaků pro nevidomé (100%)
- Jehličková jednobarevná tiskárna (50%)
- Zařízení pro přenos digitálních dat (100%)
- Elektronický zápisník pro nevidomé s hlasovým nebo hmatovým výstupem (100%)
- Elektronická komunikační pomůcka pro hluchoslepé (100%)
- Kapesní kalkulátor s hlasovým výstupem (100%)
- Slepecké hodinky a budíky s hlasovým nebo hmatovým výstupem (50%)
- Měřicí přístroje pro domácnost s hlasovým nebo hmatovým výstupem (50%)
- Indikátor barev pro nevidomé (100%)
- Elektronická orientační pomůcka pro nevidomé a hluchoslepé (100%)
- Dvoukolo (50%)

zákona č. 73/2005 Sb.,

o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

- § 2 zásady a cíle speciálního vzdělávání
- § 3 formy speciálního vzdělávání žáků se zdravotním postižením
- § 4 školy při zdravotnických zařízeních
- § 5 typy speciálních škol
- § 6 individuální vzdělávací plán
- § 7 asistent pedagoga
- § 8 organizace speciálního vzdělávání
- § 9 zařazování žáků se zdravotním postižením do speciálního vzdělávání
- § 10 počty žáků
- § 11 péče a bezpečnost o zdraví žáků

§ 6 Individuální vzdělávací plán

(1) Individuální vzdělávací plán se stanoví v případě potřeby především pro individuálně integrovaného žáka, žáka s hlubokým mentálním postižením, případně také pro žáka skupinově integrovaného nebo pro žáka speciální školy.

(2) Individuální vzdělávací plán vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů speciálně pedagogického vyšetření, popřípadě psychologického vyšetření školským poradenským zařízením, popřípadě doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře nebo dalšího odborníka, a vyjádření zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka. Je závazným dokumentem pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka.

(3) Individuální vzdělávací plán je součástí dokumentace žáka.

(4) Individuální vzdělávací plán obsahuje: a) údaje o obsahu, rozsahu, průběhu a způsobu poskytování individuální speciálně pedagogické nebo psychologické péče žákovi včetně zdůvodnění, b) údaje o cíli vzdělávání žáka, časové a obsahové rozvržení učiva, včetně případného prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání, volbu pedagogických postupů, způsob zadávání a plnění úkolů, způsob hodnocení, úpravu konání závěrečných zkoušek, maturitních zkoušek nebo absolutoria, c) vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka nebo další osoby podílející se na práci se žákem a její rozsah; u žáka střední školy se sluchovým postižením a studenta vyšší odborné školy se sluchovým postižením se uvede potřebnost nezbytných tlumočnických služeb a jejich rozsah, případně další úprava organizace vzdělávání, d) seznam kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů nezbytných pro výuku žáka nebo pro konání příslušných zkoušek,

e) jmenovité určení pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka, f) návrh případného snížení počtu žáků ve třídě běžné školy, kde se žák vzdělává, g) předpokládanou potřebu navýšení finančních prostředků nad rámec prostředků státního rozpočtu poskytovaných podle zvláštního právního předpisu, h) závěry speciálně pedagogických, popřípadě psychologických vyšetření.

(5) Individuální vzdělávací plán je vypracován zpravidla před nástupem žáka do školy, nejpozději však 1 měsíc po nástupu žáka do školy nebo po zjištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Individuální vzdělávací plán může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeby.

(6) Za zpracování individuálního vzdělávacího plánu odpovídá ředitel školy. Individuální vzdělávací plán se vypracovává ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem.

(7) Ředitel školy seznámí s individuálním vzdělávacím plánem zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem.

(8) Školské poradenské zařízení sleduje a dvakrát ročně vyhodnocuje dodržování postupů a opatření stanovených v individuálním vzdělávacím plánu a poskytuje žákovi, škole i zákonnému zástupci žáka poradenskou podporu. V případě nedodržování stanovených opatření informuje o této skutečnosti ředitele školy.

(9) Ustanovení odstavců 6 a 7 se vztahují na změny v individuálním vzdělávacím plánu obdobně. § 7

§ 7 Asistent pedagoga

(1) Hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou pomoc žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí, pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti, pomoc při komunikaci se žáky, při spolupráci se zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází.

(2) Žádost o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga obsahuje název a sídlo právnické osoby, která vykonává činnost školy, počet žáků a tříd celkem, počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dosažené vzdělání asistenta pedagoga, předpokládanou výši platu nebo mzdy, zdůvodnění potřeby zřízení funkce asistenta pedagoga, cíle, kterých chce ředitel školy zřízením této funkce ve škole dosáhnout, a náplň práce asistenta pedagoga.

2005/72 Sb. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních

Centrum poskytující služby žákům se zrakovým postižením, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením vzdělávajícím tyto žáky a výcvik specifických činností u zrakově postiženého žáka a nácvik používání kompenzačních pomůcek

- b) smyslová výchova zrakově postiženého žáka
- c) rozvoj zrakových funkcí, zraková stimulace
- d) propedeutika čtení a psaní bodového písma
- e) propedeutika čtení a psaní zvětšeného černotisku, grafomotorické cviky
- f) metodická činnost a příprava ke čtení a psaní zvětšeného černotisku
- g) tyflografika
- h) nácvik podpisu

i) zraková hygiena

■ j) rozvoj matematických představ

k) rozvoj estetického vnímání zrakově postiženého žáka

■ l) nácvik orientace a samostatného pohybu zrakově postiženého žáka, nácvik sebeobsluhy

■ m) práce se speciálními pomůckami

■ n) informace o didaktických pomůckách pro zrakově postiženého žáka, zvukové a audiovizuální pomůcky

■ o) sociálně rehabilitační program

p) koordinace setkání zákonných zástupců a pedagogických pracovníků vzdělávajících zrakově postižené žáky

■ q) metodické vedení asistentů pedagogů, kteří pracují se zrakově postiženými žáky

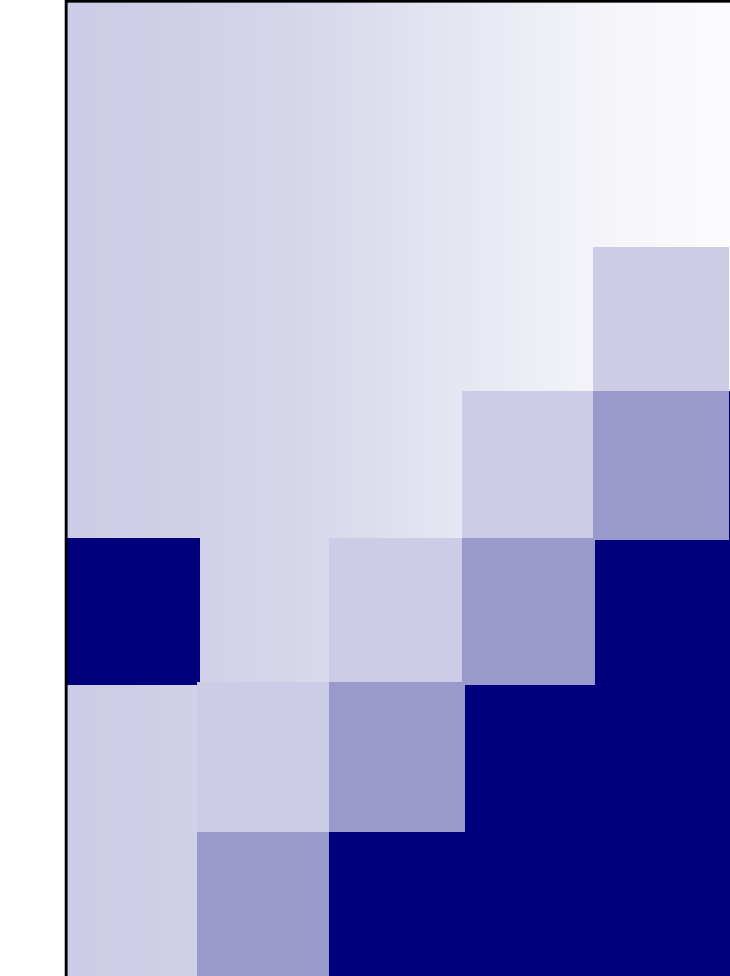
■ Všechna témata jsou spojena s nácvikem práce s vhodnými kompenzačními pomůckami podle věku žáka, typu a stupně postižení.

Vzdělávací dokumenty

- Legislativně je vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v České republice zakotveno v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a **vyhlášce MŠMT ČR č. 73/2005 Sb.** o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.
- Dítě s postižením může být vzděláváno v prostředí speciální školy, kterou je pro děti, žáky a studenty s postižením zraku **škola pro zrakově postižené** (mateřská, základní, střední). Druhou možností je integrace - začlenění do běžných škol. Dle výše zmíněné vyhlášky je možné vzdělávání formou individuální či skupinové integrace (formou třídy pro děti/žáky s postižením) za využití podpůrných opatření.

- Kurikulárním dokumentem, který usměrňuje vzdělávání na všech typech škol, je **Rámcový vzdělávací program**, podle kterého jsou vytvářeny školní vzdělávací programy konkrétních škol. Tento dokument charakterizuje vzdělávání, jeho cíle, vymezuje klíčové kompetence, vzdělávací oblasti a průřezová témata (více na <http://www.rvp.cz>).
- Dítě s postižením zraku potřebuje pro svůj rozvoj specifickou podporu, kterou by mu měla v případě integrace nabídnout běžná škola ve spolupráci se speciálněpedagogickým centrem. Navštěvuje-li dítě školu pro zrakově postižené, umožňuje učební plán určité úpravy (č.j 16 847/96-2 schválilo MŠMT č.j. 18 049/03-24 dne 14. dubna 2003; více na www.msmt.cz - vzdělávací program základní škola).

- Významným dokumentem je také vyhláška č. [62/2007 Sb.](#), kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.
- Dokument není schválen, neboť jsou v ní stanoveny nejnižší a nejvyšší počty žáků a nejnižší a nejvyšší počty souběžně působících pedagogických pracovníků ve třídách nebo studijních skupinách určených pro žáky s určitým druhem a stupněm zdravotního postižení a ve třídách školy při zdravotnickém zařízení
- Vyhláška č. [326/2008 Sb.](#) mění vyhlášku č. 62/2007 Sb.

Inkluze nevidomého žáka do školy běžného typu

Věk - 6. let

Podložené argumenty pro inkluzivní vzdělávání daného žáka

Rodiče :

- Rodiče nechtějí ztratit kontakt s dítětem, dítě by muselo dojíždět do vzdáleného města a tam bydlet na internátě (odloučení od rodiny).

Škola :

- Ředitel zvolené školy kladně odpověděl na žádost rodičů o integraci zrakově postiženého dítěte (při zápisu vydal dokument rozhodnutí ředitele školy o jeho zařazení do třídy (školy)).
- Učitel dané třídy souhlasí s integrací, uvědomuje si všechna možná úskalí a je připraven se v tomto směru dále vzdělávat.
- Ve třídě snížen počet žáků.
- Rodiče zbývajících žáků třídy jsou s integrací žáka seznámeni a stejně tak i jeho budoucí spolužáci souhlasí.
- Škola smluvně zajistila dalšího odborného pracovníka (instruktora) k výuce psaní na Pichtově psacím stroji, Braillova písma, prostorové orientaci, -> zabezpečeny ekonomické požadavky.
- Ve třídě zajištěna účast osobního asistenta.
- Odstranění architektonických bariér ve škole a jejím bezprostředním okolí -> např. vodící linie, ozvučení.
- K dispozici jsou rehabilitační, kompenzační a učební pomůcky jak ve vlastnictví školy, rodiny či zapůjčeny ze SPC.
- Úprava vzdělávacích podmínek, pracovní plochy.
- Dobrá výchovná atmosféra školy.
- Vypracován individuální vzdělávací plán.

SPC:

- Doporučené vyjádření speciálně pedagogického centra o vzdělání v běžné škole -> podložené psychologické a speciálně pedagogické vyšetření.
- Jmenovitě určený pracovník SPC, se kterým bude pedagog třídy s integrovaným žákem průběžně spolupracovat a konzultovat výchovně – vzdělávací program.

Lékař :

- Písemné doporučení lékaře (tyflopéd, pediatr, psycholog).

Ukázka práce

- Na konkrétním učivu představte techniky a adaptaci učiva pro daného žáka (využití Bloomovy taxonomie). Zvolte si předmět a učivo a připravte plán na jednu vyučovací hodinu, kde budete na daném učivu pracovat s celou třídou, přičemž učivo a techniky přizpůsobíte také danému žákovi

Prvouka

- **Globální cíl** : Zvládnout sám sebe – obstát ve svízelné situaci.
- **Téma** : Kde bydlím
- **Cíl** : Pochopit pojmosloví týkající se bydliště
- **Klíčová slova** : bydliště, domov, dům, byt, obec, město, vesnice, osada, samota, ulice, čísla domů eventuelně bytů, adresa, poschodí.

Využití Bloomovy taxonomie

Zapamatování

- úvodní rozhovor s dětmi, prohlížení obrázků (dům, byt, obec, město, vesnice, osada, samota, ulice, číslo domu, adresa, poschodí). Děti se je pokouší správně pojmenovat. Dále vysvětlení pojmů bydliště, domov. Pro integrovaného žáka jsou nachystány hmatové obrázky, a texty v Braillově písmu. Žák vyjmenovává dané pojmy s ostatními, vždy mu dáme čas obrázkem si ohmatat, pak teprve ukazují obrázky ostatním žákům.

Pochopení

- Vedeme s dětmi rozhovor, jak se jednotlivá bydlení liší.
- Děti samostatně vysvětlují rozdíly, případné nedostatky ještě jednou přednesu. Popisují své bydliště a jeho okolí.
- Nevidomý žák spolupracuje s ostatními, poslouchá popisky ostatních, zapojuje se.

Aplikace

- Protože každý bydlí jinde, je třeba znát i adresu, abychom se mohli navštěvovat, případně si psát.
- Adresu musím znát i v jiných případech, kdy? Děti odpovídají (lékař, škola, když se ztratíme,)
- Dětem zadám nakreslit svůj dům a vedle napsat adresu.
- Poté napíše vzorovou adresu na tabuli a dětem práci zkontroluji.
- Nevidomý žák místo kresby skládá domeček z dřevěných dílků (procvičování hmatu, jemné motoriky), adresu napíše na Pichtově psacím stroji pod asistentovým dohledem.
- Pokud žáčci adresu neví, dostanou za úkol se ji řádně naučit do příště.

Analýza

- Děti se zeptám, proč nemají sdělovat adresu každému na počkání, vedeme debatu.
- Příklad: jdeme navštívit kamaráda a měli bychom vědět, kde najdeme označení ulice a číslo domu. Ptáme se dětí kde?
- Postupně je dovedeme k údajům, které je pro co nejpřesnější orientaci potřeba znát (název ulice, číslo domu, poschodí, číslo bytu, u velkých měst i čtvrť, obvod – zde můžeme vyjít např. z toho, co znamená údaj Praha 6.
- U nevidomého žáka se ptáme kde najde označení on. Kde všude může nalézt označení v Braillově písmu, spolupracují i ostatní žáčci. Ptám se, jak by se zachoval on, kdyby se chtěl někam dostat.

Syntéza

- Příklad: Jedeme-li autem na výlet nebo návštěvu do jiné obce, jak poznáme, že jsme u cíle? Obce mají označení. Děti se ptáme jaké a kde ho najdeme. Měli by přijít na to, že na pravé straně silnice je tabule s označením začátku obce, ale ve stejném místě vlevo jejího konce. Zeptáme se dětí, jak poznají, že dojely do cíle své cesty, jedou-li vlakem (název obce na nádražní budově nebo nástupišti).
- Integrovaný žák pracuje s texty v Braillově písmu s označením zastávek a obcí tak, jak to vypadá ve skutečnosti. Ty pak zapisuje na Pichtově psacím stroji.

Hodnocení

- Na závěr besedují s dětmi, proč je dobré znát adresy, správně je umět napsat.
- Do pracovního sešitu dokreslují libovolná čísla domů a ulic. Umísťují tabulky na domy a značky před města.
- Poté od souseda zjistí adresu a zapíše si ji.
- Nevidomý žák pracuje podle svého pracovního sešitu v Braillově písmu, popřípadě mu úkol zadám ústně.

Použitá literatura:

- Michalík, Jan. Škola pro všechny aneb Integrace je když ZŠ Integra za podpory programu PHARE – ACCESS 99 Evropská unie.
- Muller, Oldřich. Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné škole. Olomouc: VUP, 2001. ISBN 80-244-0231-9.
- Keblová, Alena. Kompenzační pomůcky pro zrakově postižené žáky ZŠ. Praha: Septima, 1995. ISBN 80-85801-62-0.
- Keblová, Alena. Integrované vzdělávání dětí se zrakovým postižením. Praha: Septima, 1995. ISBN 80-85801-65-5.
- Černochoch, Felix. Metodická příručka pro 1. stupeň základních škol. Albra, 2004. ISBN 80-86490-90-4.